

Kötü Niyet Öyküleri

JAVIER MARÍAS

Çeviri: NEYYİRE GÜL İŞİK

♥ can
öykü

JAVIER MARÍAS
KÖTÜ NİYET ÖYKÜLERİ
KABULLEDİKLERİM VE KABULLENEBİLECEKLERİM

Mala indole, Javier Marías

© 2012, Javier Marías

© 2018, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Bu eserin Türkçe yayın hakları Kalem Telif Hakları Ajansı aracılığıyla alınmıştır.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Eylül 2018, İstanbul

Bu kitabın 1. baskısı 2000 adet yapılmıştır.

Editör: Emrah İmre

Düzeltili: Burçak Başpınar, Aylin Samancı Elmasdağ

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Kapak baskı: Saner Basım Hizmetleri San. ve Tic. Ltd. Şti.

Maltepe Mah. Litros Yolu 2. Matbaacılar Sit. No: 2/4 2BC 3/4

Zeytinburnu, İstanbul

Sertifika No: 35382

İç baskı ve cilt: Yıldız Matbaa Mücellit

Maltepe Mah. Gümüşsuyu Cad. Dalgıç İş Merkezi No: 3 Kat: 2

Topkapı-Zeytinburnu

Sertifika No: 33837

ISBN 978-975-07-3849-4

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com/9789750738494

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 31730

JAVIER MARÍAS
KÖTÜ NİYET ÖYKÜLERİ
KABULLENDİKLERİM VE KABULLENEBİLECEKLERİM

ÖYKÜ

İspanyolca aslından çeviren

Neyyire Gül Işık

♥can

Javier Marías'ın Can Yayınları'ndaki diğerk kitabı:

Yazınsal Yaşamlar, 2008

JAVIER MARÍAS, 1951'de Madrid'de doğdu. Franco karşıtı babası nedeniyle çocukluğunun bir bölümü Amerika'da geçti. *Karasevdalılar, Acı Bir Başlangıç Bu, Beyaz Kalp, Yarınki Yüzün* (3 Cilt), *Yarın Savaşta Beni Düşün* ve *Yazınsal Yaşamlar* gibi eserleri kaleme almasının yanı sıra Faulkner'a ve Nabokov'a saygı yapıtları bulunmaktadır. Oxford Üniversitesi'nde ve Madrid Complutense Üniversitesi'nde öğretim üyeliği yapmıştır. Aldığı ödüller sırasıyla; 1997'de Dortmund'da Nelly Sachs Ödülü; 1998'de Madrid Özerk Yönetimi Ödülü; 2000'de Torino'da Grinzane Cavour Ödülleri ve Roma'da Alberto Moravia Ödülü; 2008'de Torino'da Alessio Ödülleri ve Şili'de José Donoso Ödülü; 2010'da ABD'de The America Award; 2011'de Udine'de Nonino Ödülü ve Avusturya'da Avrupa Edebiyatı Ödülü ve 2012'de Terenci-Moix Ödülü'dür. Yazar aynı zamanda İspanya Kraliyet Dil Akademisi üyesidir.

NEYYİRE GÜL IŞIK, Ankara'da doğdu. Yükseköğrenimini Floransa Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü'nde tamamladı. İÜ Edebiyat Fakültesi'nde akademik kariyerini tamamlayarak İtalyan ve İspanyol Dili Anabilim Dallarında öğretim üyeliği yaptı. Ortega y Gasset, Italo Svevo, Blasco Ibáñez, A. Muñoz Molina, Juan Goytisolo, Leonardo Sciascia, Italo Calvino, Curzio Malaparte, Antonio Tabucchi gibi yazarların eserlerini dilimize kazandırdı. Madrid Complutense Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde Türk Dili ve Edebiyatı öğretimi verdi. Halen İspanya'da çevirmenlik uğraşını sürdürüyor.

İçindekiler

Bu Basıma Giriş Notu	11
Kadınlarımız Uyuyorken'e Giriş Notu	15
Ben Ölümlüyken'e Giriş Notu	19
KABULLENDİKLERİM	
Santiesteban'ın İstifası (1975)	25
Gualta (1986)	49
Lord Rendall'ın Ezgisi (1989)	57
Bir Aşk Gecesi (1989)	67
Bir Sadakat Yazıtı (1989)	75
Kadınlarımız Uyuyorken (1990)	83
Kâhyanın Anlattıkları (1990)	111
Nöbetçi Doktor (1991)	125
İtalyan Mirası (1991)	137
Balayında (1991)	141
Kırık Dürbün (1992)	147
Eksik Kalmış Figürler (1992)	159
Pazar Plajı, Et Pazarı (1992)	163
Ben Ölümlüyken (1993)	167
Tüm Kötülükler Geri Döner (1994)	181
Titizliğe Yer Yok (1994)	203

Mızraktaki Kan (1995)	217
Kararsız Zamanda (1995)	265
Aşklara Paydos (1995)	279
Kötü Niyet (1996)	285
Erkek Ahbablığı (2000)	333
Muazzam Bir Lütuf (2000)	345
Gözden Düşenler (2005)	357

Kabullenebileceklerim

Marcelino Iturriaga'nın Yaşamı ve Ölümü (1968)	379
Şehidin Aynası (1978)	385
Baş Belası Harika (1978)	409
Isaac'ın Yolculuğu (1978)	433
Milli Soylularımızın Tükenişi (1978)	439
Kral Jorges'in Sarayında (1991)	447
Belki Sadece Özlemler (1998)	451

Kabullendiklerim

SANTIESTEBAN'IN İSTİFASI

Juan Benet'e,
on beş yıl gecikmeyle

Belki tesadüfün, onca ısrarına karşın, bizi bir türlü alıştıramadığı acayipliklerden birinden ötürü; ya da belki kader, güvensizlik ve ihtiyattan kaynaklanan bir tasayla, bir süre yeni öğretmenin durumundan ve niteliklerinden emin olamadığından ve sonradan yalancı çıkmamak için olaya el koymakta geciktiğinden ötürü; ya da hatta belki bu Güney topraklarında en atılgan ve dirençli kişiler bile kendi ikna yeteneklerinden kuşku duyduklarından ötürü, kesin olan şu ki genç Mr. Lilburn, okulda işe başlamasından hemen birkaç gün sonra doğrudan üstü olan Mr. Bayo'nun ve diğer meslektaşlarının yaptıkları garip uyarılarda gerçek payı olup olmadığını öğretim yılı iyice ilerlemeden doğrulama fırsatı bulamadı, yani aklından çıkaracak ya da hiç değilse içerdikleri anlamı erteleyecek kadar zamanı oldu. Fakat öyle ya da böyle, genç Mr. Lilburn, sarsıntısız geçmiş ömürlerinde, günün birinde er geç bu şimdi anlattığımız türden bir olay sonunda kariyerlerinin mahvoldüğünü, sarsılmaz kanılarının çöktüğünü, yalanlandığını, hatta gülünç duruma düştüğünü

gören kişilerin kategorisine giriyordu. Dolayısıyla onu hiçbir akşam okul binasını kapatmakla görevlendirmeselerdi de sonuç pek farklı olmayacaktı.

Otuzunu bir yaş geride bırakmış olan Lilburn, Madrid'de her yaşta öğrenciye İngiliz dili ve kültürü eğitimi veren British Council'in Mr. Bayo aracılığıyla teklif ettiği kadroyu hiç duraksamadan kabul etmişti. Hatta, aslında bir oranda ferahlamıştı, ancak erişemeyeceklerini daha başlangıçtan içselleştirdikleri kimi aşamaları düşlemeye bile asla cesaret etmeyen, yine de sanki dünyanın en doğal şeyymiş gibi konumlarını iyileştirme umudunu elden bırakmayan kişilerin bu tür durumlarda duyabildikleri, şu eksik ve renksiz, ölçülü sevince pek benzer bir şeydi o. Ve okuldaki iş, daha önceki konumuna oranla ekonomik ve sosyal açıdan başlı başına herhangi bir iyileşme vaat etmiyorsa da, genç Mr. Lilburn, Mr. Bayo'nun yazın Londra'da bulunduğu sırada önerdiği, pek de kitabına uymayan sözleşmeye imzasını atarken şunu hesaba katmıştı: Yurtdışında geçirilecek dokuz ay bir yandan doğduğu kentin ortamında kendi şahsının ve yeteneklerinin unutulmasına davetiye çıkarmak ve Kuzey Londra Politeknik'i'ndeki rahat, ama fazla önemsiz işini kaybetmek –öte yandan, o kayıp tümüyle onarılamaz değil diye düşünüyordu– anlamına geliyorsa da, öte yandan idarenin daha üst düzeyinde yer alan kimselerle, en çok da kordiplomatiğin nüfuzlu üyeleriyle ilişkiye girmek gibi hiç de küçümsenemeyecek bir olanağı düşündürüyordu. Ve örneğin (neden olmasın?) bir büyükelçiyle ilişki, nedensiz seyrek ve yüzeysel olursa olsun, ille de uzak olmayan bir gelecekte ona büyük yarar sağlayabilirdi. Böyle böyle, orta karar hırslı birinin özelliği olan kayıtsızlıkla hazırlıklarını tamamladı, Politeknik'te boşalan kadrosuna bilgisi kendisinininkinden daha kıt bir kişiyi salık verdi ve gelecekte sağlayabileceği yararı düşünerek gerekirse

sıkı çalışmaya, üstlerinin takdir ve güvenini kazanmaya ve İspanyol çalışma saatlerinin gevşekliğine kendini kaptırmamaya kararlı, Madrid'e yollandı.

Genç Lilburn o yabancı ülkede yaşantısını kısa sürede düzene koydu, ilk günlerin bocalamasından (yaşlı Mr. Bayo ile hanımının evinde geçirmek zorunda kaldığı günlerdi, öbür İspanyol meslektaşlarından Mr. Turol'un Orellana Sokağı'nda kendisine 1 Ekim için vaat ettiği ufak bir mobilyalı çatı katını daha önceki kiracıların boşaltmasını beklemişti: Kirası Lilburn'ün bütçesini aşıyordu, ancak yerinin merkezî ve British Council'a pek yakın olması gibi kıyas kabul etmez bir avantaj sağladığı göz önüne alınırsa pahalı sayılmazdı) ve o bocalamanın yol açtığı düzensizliğin ardından, kendine titiz ve –mümkünse öğretim yılı boyunca– değişmeyecek bir gündelik program yaptı ve onu ancak mart ayına değin olsa da öylece korumayı başardı. Saat tam yedide kalkıyor, evde kahvaltı ettikten ve sabah derslerinde işlemeye niyetlendiği konuları kısaca gözden geçirdikten sonra, öğretim vermek üzere okula gidiyordu. Teneffüs saatinde Mr. Bayo ve Miss Ferris ile gevezelik ederek İspanyol öğrencilerinin müessif disiplinsizliğinden yakınıyor, öğle yemeğinde aynı yorumları Mr. Turol ile Mr. White'a tekrarlıyordu. Yemekten sonra akşam derslerini gözden geçiriyor, ardından gücünü sabahkinden daha hesaplı harcayarak sınıfta konusunu işliyor ve dersler bittikten sonra saat altıdan yedi buçuğa değin okulun kitaplığında kalarak bazı kitaplara bakıyor ve ertesi günün derslerini hazırlıyordu. O saatte dul bayan Giménez-Klein'in Fortuny Caddesi'ndeki zarif evine sekiz yaşındaki torununa İngilizce dersi vermeye gidiyordu (o basit ve iyi para getiren işi kendisine hamisi Mr. Bayo ayarlamıştı), nihayet saat tam dokuz buçukta ya da biraz geçerken Orellana Sokağı'na dönüyor, radyodan haberleri dinleyecek zamanı buluyordu: Başlangıçta hemen

hiçbir şey anlamamakla birlikte Lilburn, Kastilya dilini düzgün konuşmanın en iyi yönteminin o olduğundan emindi. Ardından hafif bir akşam yemeği yiyor, bir İspanyolca dilbilgisinin bir-iki bölümünü çalışıyor, sonu gelmez eylem ve ad listelerini alelacele ezberliyor ve dakikası dakikasına on bir buçukta yatağına giriyordu. Adı geçen Madrid sokaklarını tanıyan ve Bristish Council'in yer aldığı binaların nerede bulunduğunu anımsayan okur, Lilburn'ün metotlu ve düzenli olmayan bir yaşam süremeyeceğini, ve ayaklarının günde iki bin adımdan fazla atmadığını çok kolayca fark edecektir. Buna karşılık hafta sonları, Madrid'e uğrayan Britanya üniversitelerinden konuklara sunulan akşam yemeklerine ya da davetlere (ve yalnız bir kerecik elçiliğin bir kokteyline) katıldığı birkaç cumartesi dışında, meslektaşları ve üstleri açısından bir bilmeceydi, ancak o günlerde telefona asla yanıt vermeyişi gibi pek de açıklayıcı sayılmayacak bir veriye dayanarak, başkent yakınlarındaki kentleri görmeye gittiğini varsayıyorlardı. Gerçekte, görüldüğü kadarıyla ve hiç değilse ocak, şubat aylarına değin, genç Lilburn cumartesi ve pazarlarını Orellana Sokağı'ndaki dairesine kapanıp İspanyol dili eylemlerinin kaprisleri ve tuhafliklarıyla becelleşmekle geçiriyordu. Noel tatilini de aynı şekilde geçirdiği varsayılabilir.

Derek Lilburn düş gücü kıt, zevkleri sıradan, geçmişi önemsiz bir adamdı: İkinci Dünya Savaşı'nın ilk yıllarında meydanı boş bulup Massinger, Beaumont & Fletcher ve Heywood'u içeren bir Elisabeth çağı ve James çağı repertuarı sahneleyerek o sayede bir miktar ünlenmiş (asla parlamamış) bir aktör çiftin tek evladıydı, ona karşın kendisi Marlowe, Webster gibi daha üst düzeyde yazarlardan, hatta Shakespeare'den bile titizce kaçınıyordu, ana babasından bir zamanlar adına sahne tutkusu denilen şeye benzer hiçbir miras devralmamıştı; aslında

ana babasının ruhlarında da öyle bir şey acaba hiç yer etmiş miydi sorusu akla gelebilir: Savaş bittiğinde, yeniden eski konumlarına kavuşmayı dileyen, alkışlara muhtaç tiyatro devleri coşku ve düzenle sahnelerde yeniden belirdiklerinde ve giderek inşaatın yeniden canlanması, askerlerin topluca savaştan dönmeleriyle, Londra geceli gündüzlü bombalandığı zamanlara kıyasla daha az kasvetli değilse de en azından daha rahat bir kent haline gelince, Lilburn'ler, anlaşıldığı kadarıyla hayıflanmaksızın, başkenti de mesleklerini de geride bırakmışlardı. Swansea kentine yerleşmişler, herhalde kendilerini soy-suz ve nankör sahne sanatına adadıkları yıllarda biriktirdikleri parayla, orada bir bakkaliye açmışlardı. O inişli çıkışlı zamanlardan geriye kala kala *Philaster* ile *The Revenger's Tragedy*'yi [İntikamın Trajedisi] ilan eden birkaç afiş kalmıştı, o nedenle, kendilerinden söz ederken, tiyatro âlemindeki gezintilerine gerçekteki tüccar konumlarına kıyasla öncelik vermek durumunda kaldım: Önemsiz bir olay olmuştu. Genç Lilburn'ün çocukluğuna ne tiyatro metinleri ne derin bilgiler eşlik etmişti, Swansea dükkâncılarında sahnelerden gelip geçişlerinden düşünmeksizin geri kalmış olabilecek tek izden, sıradan aile konuşmalarındaki tumturaklı, kibirli ya da özentili bir seslemeden de nasibini almadığı kesinlikle söylenebilir.

Genç Derek on sekiz yaşına bastığı gün babasının ölümü dükkânın yükünü onun üstlenmesine olanak verdi, ve birkaç ay sonra annesinin de ölmesi, dükkânı elden çıkarıp Londra'ya taşınması ve oradaki yükseköğrenim harcamalarını karşılaması için iyi bir özür sağladı. Çalışkan öğrencinin aldatici parlaklığıyla öğrenimini tamamladıktan sonra, birkaç yıl boyunca devlet okullarında öğretmenlik yaptı –o kısa ara sırasında kafasında yönelimine ilişkin hiçbir kuşku uyanmadı–, ta ki 1969'da bulunduğu okulun hocalarından biriyle kurduğu yüzeysel ve

hesapçı dostluk sayesinde, şimdilerde yurtdışında –zaten bir geçiş dönemi olacağı tahmin edilen– kısa bir süre ikamet karşılığında vazgeçtiği kadroyu Politeknik’te buldu.

İster öğretmen olarak, ister öğrenci ya da salt kitaplık okuru olarak British Council’da bulunmuş herkesin iyi bildiği bir şey vardır, kapıları tam saat dokuzda (yani son akşam derslerinin bitişinden yarım saat sonra) kapatılır. O görev, alışılmış adıyla kapıcımındı, çünkü bu tür karma öğretim kurumlarında handiyse kurallaşmış olduğu üzere, kapıcının görevleri sık sık o nitelemenin gerektirdiklerinin ötesine taşar, kitaplık memuruyla hademeninkilere pek benzerdi. Bu adam da binaya yabancı kimselerin giriş çıkışlarını denetlemekle, öğretmenlerin çeşitli buyruklarını, ufak tefek işlerini ya da isteklerini yerine getirmekle, günün sonunda ihmal ya da unutkanlıktan ötürü sayılarla, ünlü kişilerin adlarıyla ve önemli tarihlerle kaplı bıraktıkları tahtaları silmekle, kendisi yerli yerince kayda geçirmedikçe kimsenin kitaplıktan elinde bir kitapla çıkmamasını sağlamakla –ve daha önemsiz başka bazı görevler bir yana bırakılırsa– saat dokuzda beş kala binada kimsenin kalmamış olduğunu saptamakla ve bina tamamen boşalmışsa, ertesi sabaha değin kapıları kapatmakla görevliydi. Genç Derek Lilburn Madrid’e geldiğinde, Fabián Jaunedes, yani o koşuşturmalı kapıcılık işinde bulunan adam, neredeyse yirmi dört yıldır görevini öyle kusursuzca yerine getiriyordu ki, onu kendi yaratmış dense yeriydi. O yüzden, mart başlarında, üstelik hayli telaşla acilen hastaneye kaldırılıp katarakt ameliyatına alındığında, dolayısıyla gördüğü işleri hiç değilse nekahat süresince (onun da eksik ve kısmi kalacağı ve her şekilde okuldaki yetkililerin istemediği kadar uzun süreceği besbelliydi) terk etmek zorunda kaldığında, British Council’ın yaşantısında başlangıçta öngörülebileceğinden öte bir karışıklık oldu. Müdür ile Mr. Bayo daha başından onun yerine bir başkasını tutma ola-

sılığını reddettiler, çünkü bir yandan düşündüler ki, kısa bir süre içinde iyi referanslar sunabilecek, aynı zamanda yalnızca öğretim yılının geri kalan bölümünde çalışacak, ardından belki de yerini asıl sahibine bırakacak birini bulmaları zordu (ve her ne kadar yaşlı kapıcının kısa sürede toparlanabileceğine güvenmiyorlarsa da, boş kadroyu beş aydan uzun süreyle bir başkasına önermenin Fabián'dan temelli vazgeçmek anlamına geleceğini, dolayısıyla kendilerine bağlılıkla onca yıl hizmet etmiş birine karşı yakışksız bir nankörlük sayılacağını düşünüyorlardı). Öte yandan, belli bir yaşa varmış ya da düş gücü kıt kişilere özgü olan, o ufak vazgeçişleri ya da ödünleri sahiden cansiperane gayretlerle karıştırma yeteneği ya da belirsiz gereksinimiyle, kendilerine kalsa daha çok bir talihsizlik olarak nitelenecekleri o beklenmedik aksilik karşısında, öğretmenlerin hepsinin ufacak birer özveride bulunarak, kapıcının yokluğunda onun görevlerini paylaşmalarında beis görmediler, hem böylece kuruma bağlılıklarını kanıtlama fırsatını bulmuş olurlardı. Kitaplık görevlisi hanıma dış kapıdan girip çıkan yabancıları denetleme görevi verildi, her zamanki yerinden onları zahmetsizce görebilirdi; Miss Ferris girişteki ilanları ve afişleri güncelleyecek, üst üste yığılmalarını önleyecekti; Mr. Turol belli saatlerde lavaboların ve kalorifer kazanının durumunu gözden geçirecekti; derslerini saat sekiz buçukta bitiren öğretmenlere, derslikten çıkmadan önce tahtayı bir öğrenciye sildirmeleri sıkı sıkı tembihlendi; ve son olarak belli bir görev verilmeyen personel arasında eşitlikçi bir sırayla, içlerinden biri mutlaka gecenin dokuz buçuğuna değin binada kalıp her şeyin yolunda olduğunu belirleyip, kapıları kilitleyecekti. Ve her ne kadar o Lilburn'ün katı programında vahim bir aksamaya yol açıyorsa da, küçük Gimenez-Klein ile buluşmasına haftada bir gün gitmeyip üstleri ve meslektaşlarıyla birlikte kurumun aksamadan işlemesine katkıda

“Herkesin kendi hayatı vardır, bir tanecik hayatı, kimse onun arzularına göre gerçekleştiğini görmekten vazgeçmeye razı olmaz, arzuları olmayanlar dışında, ki onlar aslında çoğunlukta. İnsanlar istediklerini söylerler, özveriden, vazgeçmekten, cömertlikten dem vururlar, hepsi yalandır, normal insanın doğal olarak başına geleni, giderek olup biteni, eline geçeni ya da kendisine verileni istediğine inanmasıdır, onlar öncesinde gerçek arzular olmamış da olsa.”

Kiralık katiller, hayaletler, akademisyenler, belalı çiftler, öldükten sonra geçmişin muhasebesini yapan ruhlar, porno oyuncular, gizemli doktorlar, Elvis...

El País gazetesi okurlarınca 2012'nin en iyi öykü kitabı seçilen **Kötü Niyet Öyküleri**, İspanya'nın önde gelen edebî kişiliklerinden Javier Marías'ın en kapsamlı öykü külliyatı.

“Zekice ve tedirgin edici... Karakterler ve hikâyeler büyüleyici bir mozaik oluşturuyor.”

– The Times

